TGAU

CBAC TGAU
ADDYSG GREFYDDOL

Fframwaith Amlinellol wedi ei Awgrymu ar gyfer Uned 1:

Crefydd a Themâu Athronyddol Hindŵaeth

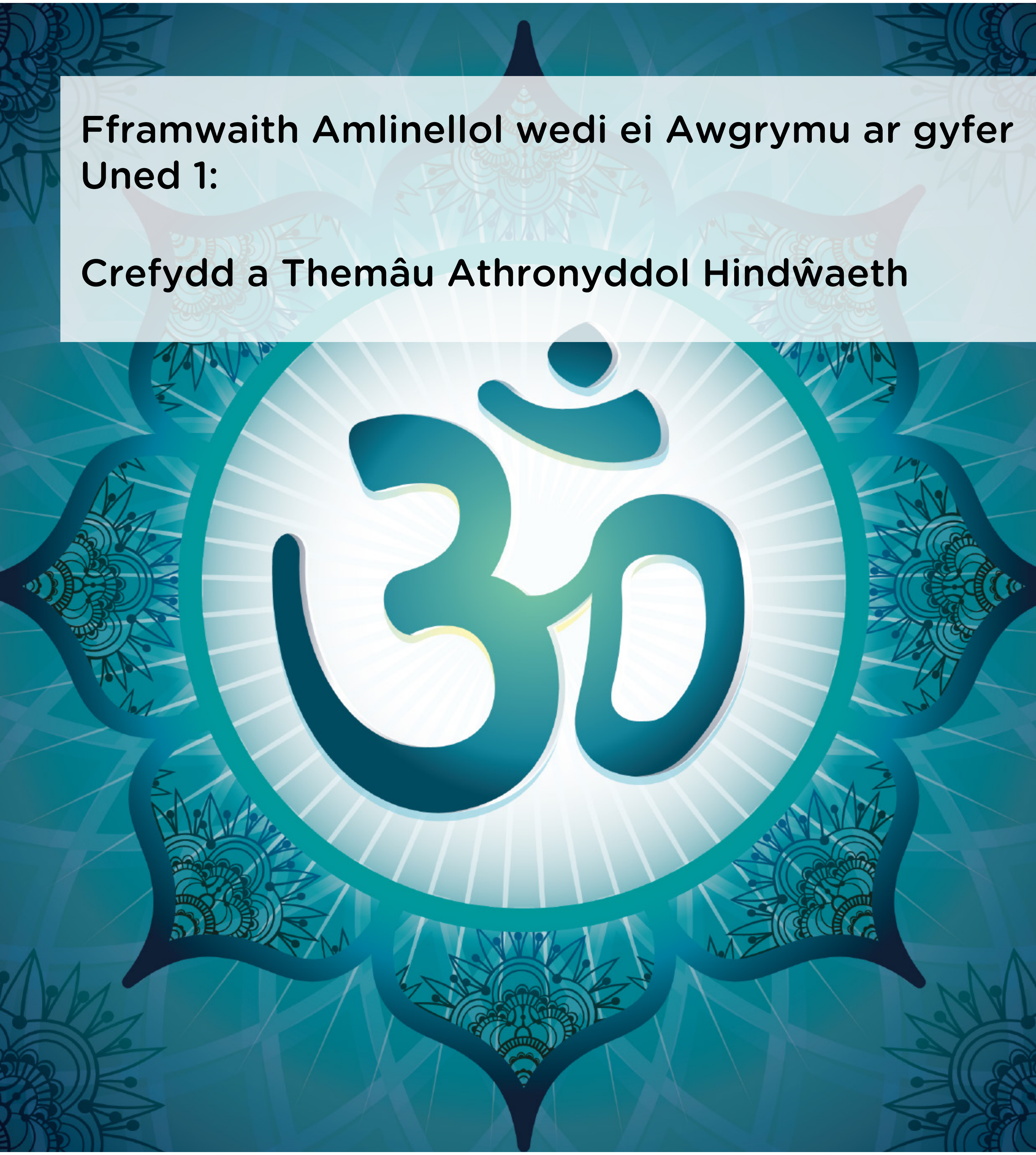

Fframwaith Amlinellol wedi ei Awgrymu ar gyfer Uned 1: Crefydd a Themâu Athronyddol

Hindŵaeth

Mae Uned 1 yn cynnwys 50% o'r cymhwyster TGAU. Felly, **dim ond fel canllaw** fydd nod y cynllun dysgu a gynigir isod, yn seiliedig ar tua thair awr o Astudiaethau Crefyddol bob pythefnos dros flwyddyn academaidd. Cyfanswm nifer y gwersi yn y cynllun hwn yw pum deg pump yn seiliedig ar un awr bob gwers. Yr argymhelliad yw y caiff y cwrs **cyfan** ei addysgu **bob amser.**

Dylai'r asesiad fod yn ffurfiannol **ac** yn ddifyr**.** Lle y bo'n bosibl, dylid ceisio defnyddio'r un fformat â'r arholiad terfynol neu fformat tebyg iddo. Dylid rhannu cynlluniau marcio â'r myfyrwyr bob amser. Yn ddelfrydol, dylai hyn fod tuag at ddiwedd yr uned er mwyn sicrhau eu bod yn cael amser i ddod i arfer â'r gwaith ac ymddiddori ynddo i ddechrau.

Mae *The Moral Maze* ar Radio 4 yn adnodd ardderchog i'r sawl sydd â diddordeb, ynghyd â *The Infinite Monkey Cage* (sydd hefyd ar Radio 4). Mae'r ddau ar gael fel podlediadau sy'n golygu ei bod yn haws dewis penodau perthnasol.

Rhan A: Credoau, dysgeidiaethau ac arferion craidd (gwersi 1-14)
Rhan B: Thema 1: Materion Bywyd a Marwolaeth (gwersi 15-22)
Rhan B: Thema 2: Materion Daioni a Drygioni (gwersi 23-28 yn cynnwys asesiad ar gyfer Rhan B *yn ei chyfanrwydd*)

Gwers	Maes astudio	Cynnwys Penodol	Cysyniadau	Adnoddau	Gweithgareddau Dysgu Posibl
1	Credoau	Brahman fel enaid cyffredinol	Brahman	http://www.bbc.co.uk/religion/religions/hinduism/; https://sites.google.com/site/worldreligionsforkids/home/hinduism; https://www.truetube.co.uk/film/alien-abduction-hinduism; Byrddau gwyn unigol; Nid oes un sylfaenydd i Hindŵaeth: sut mae hyn yn ei wneud yn wahanol i lawer o brif grefyddau eraill y byd?; http://www.bbc.co.uk/religion/religions/hinduism/beliefs/intro_1.shtml; http://www.bbc.co.uk/religion/religions/hinduism/texts/texts.shtml - cyflwyniad da; pa mor bwysig yw testunau sanctaidd i Hindŵiaid, o ystyried nad oes sylfaenwyr?	Ymchwiliwch i wreiddiau Hindŵaeth; pwysigrwydd Upanishad Chandogya 3:14. 1 a'r syniad mai Brahman yw ffynhonnell popeth byw
2	Credoau	Brahman fel un ac fel nifer	Brahman	Gellir archwilio ymhellach y syniad o Brahman ym mhopeth drwy edrych ar Upanishad Katha 5:2.	Cysylltwch â'r wers ar y Trimurti.
3	Credoau	Atman (enaid)	Atman	http://www.bbc.co.uk/religion/religions/hinduism/concepts/concepts_1.shtml; cyflwynwch y syniad o dharma ac ailymgnawdoliad; karma a samsara (mae'r cysyniadau hyn i gyd i'w canfod drwy ddilyn y cyswllt uchod). https://www.youtube.com/watch?v=tUpmuqmeETk – esboniad o ailymgnawdoliad; Bhagavad Gita 2:12, 2:17, 18: 61. Y berthynas rhwng Brahman ac atman – halen mewn dŵr; mae'r atman yn ddiferyn o ddŵr sy'n pasio drwy sawl cylch samsara wrth chwilio am ei ffordd yn ôl i'r cefnfor, sef Brahman.	Trafodwch y syniad bod yr atman yn rhywbeth tragwyddol na ellir ei ddinistrio.

4	Credoau	Natur a rôl y Trimurti	Brahman Trimurti	Trimurti: Brahma, Vishnu a Shiva (Purana Kurma 1:6, 1:9, 1:26. https://www.youtube.com/watch?v=pfy0jKaxBFs Bwrdd stori sy'n esbonio rôl pob un o'r Trimurti yn glir.	Cymharwch a chyferbynnwch stori'r creu gydag un arall rydych chi wedi ei astudio.
5	Credoau	Vaishnaviaeth a Shaiviaeth	Puja Murti	http://www.religionfacts.com/vaishnavism http://www.religionfacts.com/shaivism Er bod hyn yn ymddangos yn yr adran arferion, efallai y byddai'n well edrych ar amrywiaethau addoli rhwng y grwpiau hyn ar y pwynt hwn, a'i wneud yn rhan o'r canolbwynt.	Cymharwch a chyferbynnwch Vaishnaviaeth a Shaiviaeth.
6	Credoau	Avatar	Avatar	Gwyliwch raghysbyseb y ffilm *Avatar* (2009) i gyflwyno'r cysyniad (rhaghysbyseb ar gael ar IMDB). https://www.truetube.co.uk/film/birth-krishna https://www.truetube.co.uk/film/krishna-vs-kans Darllenwch stori Rama a Sita a chreu fersiwn sy'n seiliedig ar ein hoes ni NEU gwnewch fwrdd stori.	Darllenwch Bhagavad Gita 4:5, 7:8 - crëwch eich stori avatar eich hun.
7	Credoau	Duwiau a duwiesau	Murti	Mae duwiau a duwiesau yn esbonio rolau gwahanol Brahman. Mae sawl fersiwn gwahanol o'r straeon hyn ar gael i ddewis o'u plith ar-lein.	Pam mae Ganesh a Hanuman ymhlith y duwiau mwyaf poblogaidd?
8	Arferion	Puja dyddiol yn y cartref	Puja	Bhagavad Gita 3:19, 4:38. http://www.bbc.co.uk/education/clips/zh2hyrd http://www.bbc.co.uk/religion/religions/hinduism/worship/worship.shtml	Dewiswch dduw a dyluniwch gysegr ar ei gyfer. Nodwch pam eich bod chi wedi dewis y duw hwn.
9	Arferion	Addoli cynulleidfaol yn y mandir	Mandir Murti Arti	https://www.truetube.co.uk/film/holy-cribs-mandir Dyluniwch eich murti eich hun o'r amrywiol dduwiau Hindŵaidd sydd ar gael. **Canolbwynt: murti, arti, havan** http://iskconeducationalservices.org/HoH/practice/308.htm	Trefnwch i Hindŵ lleol ddod i mewn i siarad am ei ffydd a'r gymuned Hindŵaidd ehangach.

				Ar gyfer yr athro a/neu'r disgyblion mwy abl - adran ar Q & A Dewch â'r agweddau hyn ar addoli ynghyd:	
10	Arferion	Arwyddocâd bhakti/pererindod i Varanasi	Bhakti Varanasi	https://www.britannica.com/topic/bhakti Cymharwch a chyferbynnwch arferion addoli bhakti Shiva a Vishnu. http://www.culturalindia.net/indian-pilgrimage/varanasi.html http://www.bbc.co.uk/programmes/p010x9qx	Ewch i gyfweld â Hindŵ i gael gwybod pam mae bhakti mor bwysig. Pam mae pererindod mor bwysig?
11	Arferion	Defodau newid byd	Nam Samskar Upanaya	http://www.bbc.co.uk/religion/religions/hinduism/concepts/concepts_1.shtml http://www.history.com/this-day-in-history/gandhi-begins-fast-in-protest-of-caste-separation http://www.ushistory.org/civ/8b.asp;	Trafodwch system caste Mahabharata, Llyfr 9, 60.
12	Arferion	Defodau newid byd	Nam Samskar Upanaya	http://www.ushistory.org/civ/8b.asp http://www.bbc.co.uk/religion/religions/hinduism/ritesrituals/baby.shtml http://www.bbc.co.uk/schools/religion/hinduism/questions.shtml http://www.bbc.co.uk/education/clips/z7734wx http://www.waupun.k12.wi.us/Policy/other/dickhut/religions/46%20Hindu%20Rites%20of%20Passage.htm http://hinduism.about.com/od/astrology/a/Namkaran-Hindu-Naming-Ceremony.htm http://www.babycenter.in/a1015415/imundani-ceremony http://www.bbc.co.uk/programmes/p010xyj2 http://www.newstatesman.com/blogs/the-faith-column/2008/04/upanayana-hindu-young-passage - ar gyfer athrawon yn bennaf, ond yn ddiddorol.	Beth yw defod newid byd? Defnyddiwch eich profiad personol i gymharu a chyferbynnu. Canolbwyntiwch ar y seremoni edau sanctaidd.

13	Arferion	Defodau newid byd	Nam Samskar Upanaya	http://www.bbc.co.uk/religion/religions/hinduism/ritesrituals/weddings.shtml http://www.bbc.co.uk/schools/gcsebitesize/rs/death/hindudeathritesrev2.shtml Pam mae rôl y mab hŷn yn bwysig? Pam mae'r penglog yn cael ei dorri? Pam mae taenu'r llwch yn bwysig? http://www.scattering-ashes.co.uk/places/leicester-city-council-ash-scattering-sites/	Y gwahaniaethau rhwng defodau yn y DU ac yn India.
14	Asesu				
15	Y byd	Safbwyntiau nad ydynt yn grefyddol ar y creu	Cyfrifoldeb amgylcheddol Esblygiad Enaid	Georges Lemaître – y cosmolegwr, mathemategydd ac offeiriad Catholig o Wlad Belg a weithiodd ar ddamcaniaeth y glec fawr cyn iddi gael ei henwi. Fideos cyffredinol diddorol: https://www.youtube.com/watch?v=sH4miOx3vFE https://www.youtube.com/watch?v=VuyYGVDCdN0&t=579s Dyma fideo cyfan '*Did God Create the Universe?*' gan Hawking. Dau ffotograff gwych i ysgogi myfyrwyr i roi sylwadau arnynt: http://blogs.futura-sciences.com/e-luminet/2016/03/13/cosmogenesis-1-from-myth-to-myth/ Mae'r cyswllt hwn ar gyfer ffotograff o Lemaître yn ddyn ifanc gydag Einstein, ond mae'r safle ei hun yn ddiddorol - astroffisegydd a bardd o Ffrainc. http://www.thefamouspeople.com/profiles/images/georges-lematre-2.jpg	I ba raddau y mae'r safbwyntiau hyn yn cyd-fynd â safbwyntiau Hindŵaidd? A oes syniad tebyg mewn Hindŵaeth i'r syniad o'r bydysawd yn ehangu?

16	Y byd	Safbwyntiau nad ydynt yn grefyddol ar greu'r bydysawd, stiwardiaeth, cyfrifoldeb cymdeithasol a chymunedol	Cyfrifoldeb amgylcheddol Esblygiad	https://humanism.org.uk/about/h4bw/ Charles Darwin – ei daith ar y Beagle. Richard Dawkins - yn y cyswllt hwn, mae Dawkins yn trafod gyda Ken Ham (mae'n hir ac mae fideos eraill ar gael): https://www.youtube.com/watch?v=6qnOIhLZTpg Edrychwch hefyd ar waith Alfred Russel Wallace: http://www.famousscientists.org/alfred-russel-wallace/ Mae hwn yn rhoi safbwynt Cymreig da.	Cymharwch a chyferbynnwch safbwyntiau Dyneiddwyr a Hindŵiaid. A oes tebygrwydd rhwng y safbwynt gwyddonol a'r safbwynt Hindŵaidd?
17	Y byd	Credoau, dysgeidiaethau ac agweddau Hindŵaidd at gyfrifoldeb amgylcheddol	Cyfrifoldeb amgylcheddol Sancteiddrwydd bywyd (pob bywyd?)	http://public.wsu.edu/~brians/world_civ/worldcivreader/world_civ_reader_1/rig_veda.html http://www.bing.com/videos/hindu Ahimsa – cyflwyniad: http://www.hinduwebsite.com/hinduism/concepts/ahimsa.asp http://www.dailymotion.com/video/xyr1ls_wonders-of-the-universe-stardust_shortfilms Oddeutu'r 8 munud cyntaf. Dyma ffordd dda iawn o gymharu a chyferbynnu gwyddoniaeth a Hindŵaeth. Gall gael ei ddefnyddio ar gyfer yr adran ar ddefodau marwolaeth hefyd - gweler gwers 13. Purana Bhagavata 12.4.4; Bhagavad Gita 11.7. Purana Bhagavata 7.14.9; Bhagavad Gita 7.10:61.	Diffiniwch gynaliadwyedd a dinasyddiaeth fyd-eang Beth yw barn Hindŵiaid o Gymru ar y materion sy'n cael eu codi yma? Cymharwch a chyferbynnwch y fyd-olwg ddyneiddiol/wyddonol/Hindŵaidd. Byddai'n ddiddorol dod o hyd i gymariaethau.

18	Tarddiad a gwerth bywyd dynol	Credoau, dysgeidiaethau ac agweddau Hindŵaidd at werth bywyd dynol	Ansawdd bywyd Sancteiddrwydd bywyd Erthyliad Ewthanasia	Tarddiad a sancteiddrwydd bywyd dynol: Bhagavad Gita 2:17. Beth yw'r atman? Bhagavad Gita 18:61. https://www.britannica.com/topic/atman http://www.bbc.co.uk/religion/religions/hinduism/concepts/concepts_1.shtml Y diferyn yn y cefnfor, sef Brahman.	Taflwch syniadau ynghylch cysyniad atman. Gofynnwch i Hindŵ ddod i mewn i siarad am y syniad hwn.
19	Tarddiad a gwerth bywyd dynol	Safbwyntiau nad ydynt yn grefyddol ar ansawdd bywyd dros sancteiddrwydd bywyd	Ansawdd bywyd Sancteiddrwydd bywyd Erthyliad Ewthanasia	Erthyliad ac ewthanasia - 'rhywogaethiaeth' Peter Singer. http://www.bbc.co.uk/ethics/animals/rights/speciesism.shtml; Safbwyntiau Hindŵaidd am erthyliad ac ewthanasia (Veda Yajur 40-43). http://www.bbc.co.uk/religion/religions/hinduism/hinduethics/abortion_1.shtml http://www.bbc.co.uk/religion/religions/hinduism/hinduethics/euthanasia.shtml Ahimsa. https://www.youtube.com/watch?v=V9eQPJEVANc;	Diffiniwch sefyllfawr/perthynolwr ac yna cymharwch nhw â safbwyntiau athrawiaethol/diamod. Defnyddiwch Gandhi fel canolbwynt ar gyfer ahimsa.

20	Tarddiad a gwerth bywyd dynol	Urddas wrth farw Hawl i ddewis	Ewthanasia Erthyliad Ansawdd bywyd Sancteiddrwydd bywyd	Trafodaeth ar erthyliad/ewthanasia. Cymharwch gyfreithiau'r DU ar ewthanasia â chyfreithiau Gwlad Belg: http://www.patientsrightscouncil.org/site/belgium/ http://www.dailymail.co.uk/news/article-3491951/Belgian-lawmakers-vote-world-s-death-demand-law-mean-no-doctor-stop-patient-wants-die.html https://www.youtube.com/watch?v=eo8Hn0DEcpw http://www.bbc.co.uk/news/world-europe-37335846 http://www.nhs.uk/conditions/Euthanasiaandassistedsuicide/Pages/Introduction.aspx http://www.telegraph.co.uk/news/uknews/law-and-order/9480227/Tony-Nicklinson-breaks-down-as-High-Court-rejects-his-right-to-die-plea.html http://www.dignityindying.org.uk/ Safbwynt Donald Trump ar erthyliad: https://www.washingtonpost.com/news/wonk/wp/2016/11/15/what-abortion-could-look-like-in-an-america-without-roe-v-wade/ Stori deimladwy a difyr iawn: http://www.bbc.co.uk/news/health-38012267	Trafodwch erthyliad. Cyfeiriwch yn ôl at safbwyntiau sefyllfaol/diamod. Sut byddai Hindŵiaid sy'n byw ym Mhrydain yn ymateb? Cyfreithiau Cymru ynghylch rhoi organau?

21	Credoau ynglŷn â marwolaeth a bywyd ar ôl marwolaeth	Credoau a dysgeidiaethau Hindŵaidd am fywyd ar ôl marwolaeth	Enaid Bywyd ar ôl marwolaeth	Atman – gweler gwers 18 uchod. Cysyniadau allweddol: **atman, samsara, ailymgnawdoliad/trawsfudiad a moksha**. http://www.bbc.co.uk/religion/religions/hinduism/concepts/concepts_1.shtml http://www.bbc.co.uk/insideout/yorkslincs/series7/reincarnation.shtml - stori ddiddorol ac mae rhagor ar gael ar-lein. https://www.himalayanacademy.com/readlearn/basics/four-facts; http://hinduismfacts.org/reincarnation-rebirth/ - mae rhestr ddiddorol o ffilmiau yma. Gallwch gael gafael arnynt ar IMDB lle mae rhaghysbysebion a chrynodebau ar gael fel arfer. http://www.vedanta-seattle.org/articles/hindu-concept-of-reincarnation/ - trawsfudiad eneidiau. http://www.bbc.co.uk/religion/religions/hinduism/beliefs/moksha.shtml	Gall myfyrwyr weithio mewn parau/grwpiau i ymchwilio i bob un o'r cysyniadau allweddol ac adrodd yn ôl i weddill y dosbarth.
22	Credoau ynglŷn â marwolaeth a bywyd ar ôl marwolaeth	Credoau Hindŵaidd amrywiol am fywyd ar ôl marwolaeth; Gwasanaethau claddu Hindŵiaid a Dyneiddwyr	Bywyd ar ôl marwolaeth Enaid Sancteiddrwydd bywyd	https://humanism.org.uk/ceremonies/non-religious-funerals/ http://www.bbc.co.uk/education/guides/zk4dtfr/revision/4 http://www.bbc.co.uk/wales/arts/yourvideo/media/pages/my_god_sibani_roy_buddhist_03.shtml http://www.indiacentre.co.uk/pageContent.php?pageName=About_Us http://news.bbc.co.uk/1/hi/uk/7953581.stm https://www.funeralwise.com/customs/hindu/ Bhagavad Gita 2: 12-13, 22, 27.	Cymharwch a chyferbynnwch arferion a chredoau dyneiddwyr. Dysgwch sut gallai Hindŵiaid yng Nghymru fynd ati i drefnu angladd - cysylltwch â Chanolfan India yng Nghaerdydd.

23	Trosedd a	Credoau ac	Cydwybod	https://www.youtube.com/watch?v=0tpVZrsvK-k	Beth sy'n 'ddrwg'?

	chosb	agweddau at achosion troseddau a nodau cosb	Cyfiawnder	https://berkleycenter.georgetown.edu/essays/karma-hinduism Sut byddai cysyniad karma yn effeithio ar y ffordd y gallai Hindŵ ymddwyn? Cyfeiriwch at y canlynol: **cydwybod, karma, dharma, ahimsa, moksha**.	Trafodwch foesoldeb perthynol ac absoliwt.
24	Trosedd a chosb	Trin troseddwyr; gwaith diwygwyr carchardai a chaplaniaid carchardai	Daioni / drygioni Cyfiawnder	http://angulimala.org.uk/ http://howardleague.org/ http://www.communitychaplaincy.org.uk/partners.html Mae dogfen o'r enw '*Faith and pastoral care for prisoners - Ministry of Justice*' ar gael i'w llwytho i lawr. Mae'n trafod pob ffydd. **Papa - gweithredoedd pechadurus yn y gorffennol a all arwain at ddioddefaint.** **Danda - y cysyniad o gosb mewn Hindŵaeth.**	Sut mae cred mewn karma ac ailymgnawdoliad yn newid agweddau at drosedd a chosb?
25	Trosedd a chosb	Y gosb eithaf	Ewyllys rydd Dioddefaint	http://www.bbc.co.uk/religion/religions/hinduism/hinduethics/capitalpunishment.shtml http://edition.cnn.com/2013/09/13/world/asia/india-gang-rape-sentence/index.html - achos sydd wedi cael llawer o gyhoeddusrwydd. http://www.thehindu.com/opinion/letters/death-penalty/article5135889.ece - rhai safbwyntiau cryf. http://www.debate.org/opinions/does-hinduism-support-the-death-penalty;	Trafodwch y gosb eithaf.

26	Maddeuant	Heddwch a gwrthdaro	Moesoldeb Heddychiaeth Cydwybod	Cyfeiriwch yn ôl at ahimsa; Gandhi; http://hinduismgcserevisionguide.weebly.com/forgiveness-and-reconciliation.html https://richarddawkins.net/2013/03/can-atheists-qualify-as-conscientious-objectors/	I ba raddau y llwyddodd Gandhi i fodloni ei nodau o ran heddychiaeth? Pam cafodd Martin Luther King ei ysbrydoli gymaint gan Gandhi?
27	Maddeuant	Dysgeidiaeth Hindŵaidd am faddeuant	Maddeuant	Astudiaeth achos - Gandhi a'r frwydr dros annibyniaeth mewn ffyrdd heddychlon. http://www.ibtimes.co.uk/mahatma-gandhi-assassination-anniversary-10-facts-about-indian-independence-movement-leader-1485789 http://history1900s.about.com/od/people/a/gandhi.htm Pam mae'n cael ei adnabod fel Gandhi?	Astudiaeth achos - Gandhi. Cysylltwch ahimsa â Gandhi a'r rheini a geisiodd ei wrthsefyll/ei gosbi. Beth mae hyn yn ei ddweud wrthym am agweddau Hindŵaidd at faddeuant?
28	Daioni, Drygioni a Dioddefaint	Safbwynt athronyddol ar darddiad drygioni	Daioni / drygioni Dioddefaint Ewyllys rydd	Mae gan bob un ohonom karma a guna ynom: Purana Bhagavata 6: 1.45, Bhagavad Gita 14,17. Dioddefaint mewn Hindŵaeth: Sutras Brahma, 2.1.34-36. http://www.bbc.co.uk/schools/gcsebitesize/rs/god/higoodandevilrev2.shtml	Cymharwch a chyferbynnwch y safbwyntiau gwahanol ar darddiad drygioni; cysylltiadau rhwng karma a guna.
29	Asesu			Mae Hindŵaeth yn wahanol i grefyddau'r Gorllewin. Sut mae hyn yn effeithio ar Hindŵiaid ym Mhrydain?	